

EGEMENLİK, KAYITSIZ ŞARTSIZ KİMİN?

Düşünce Dünyasında Türkiz'in bu sayısında *Millî Egemenlik ve Cumhuriyet* dosya konusu olarak işlendi. Üstün iktidar anlamında "egemenlik", devlet kavramının doğduğu 16. yüzyıldan itibaren önem kazanmaya başlamıştır. Tarihî süreçte, feodal düzenden merkezîyetçi yönetime geçişte önemli katkılar sağlayan egemenlik anlayışı, bir anlamda merkezîyetçi devlet yönetiminin kaynağı olmuştur. Bu yönüyle, modern devletin teorik temellerini egemenlik kavramında bulmak mümkündür. Dağınık ve parçalanmış olan iktidarı bütünleştirmek suretiyle, "iktidarın rasyonelleşmesi"ne katkılar sağlayan klasik egemenlik teorisini, Huntington'un deyişiyle, devlet ve siyasetin modernleşmesinde önemli bir adım olarak kabul edebiliriz.

Fransız hukukçusu Jean Bodin (1530–1596) egemenlik kavramını, 16. yüzyılın sonlarında yayımladığı eserinde; "Bütün vatandaşlar ve tebaa üzerinde kanunla kısıtlanmayan en üstün iktidar." olarak tanımlamıştır. Düşünürü göre sınırsız ve mutlak bir iktidar olan egemenlik, aynı zamanda bölünemez ve devredilemez bir bütündür. Bu nedenle de belli bir ülke (devlet) üzerinde tek bir egemen kudret vardır ve bu gücün bölünmesi veya başkasına devri mümkün değildir. Bodin'e göre egemenliğin mutlak olması, yasalarla sınırlı olmaması anlamına gelmektedir. Egemen güç (mutlak iktidar) yasalarla bağlı değildir; zaten yasaların kaynağı bizzat kendisidir.

18. yüzyılın sonlarından itibaren, klasik egemenlik teorisi yerini millî egemenlik teorisine terk etmeye başlamıştır. Millî egemenlik teorisinin fikir babası Jean Jacques Rousseau'dur. Rousseau'nun genel irade ve egemenlik üzerindeki düşünceleri, mutlak iktidarlara son vermiş ve "millet" kavramını egemenliğin meşru kaynağı hâline getirmiştir. Yine Rousseau'nun düşünceleri egemenliğin öznesinde bir yenilik getirmiştir. "Klâsik Egemenlik Teorisinde"nde krala ait olan egemenlik tacı, artık onun başından alınarak günümüzde de olduğu gibi, "millet" in başına oturtulmuştur. Millet in kendine ait olan bu gücü doğrudan veya temsilcileri vasıtasıyla kullanabileceğinin kabulü de doğrudan veya temsili demokrasi uygulamalarının doğumunu hazırlamıştır.

"Egemenlik", "modern devlet"le birlikte, belirli tarihî koşullarda, bu koşulların bir ürünü olarak doğmuştur. Bu anlamda egemenlik, siyasi güce belirli koşullarda verilmiş bir niteliktir. Egemenlik ve devlet kavramlarına yüklenen anlam, toplumsal gelişim ve değişimlerin ışığında değişerek bugünkü biçimini almıştır.

Günümüzde egemenlik, mutlak ve sınırlandırılmaz bir yetki olmaktan sıyrılmış, artık hukuka dayanan ve yasalarla belirlenen bir yetki biçimine bürünmüştür. Ancak egemenlik, ister klasik mutlak ve sınırsız anlamıyla ister modern anlamıyla anlaşılсын, mutlaka hukuka dayanır. Egemenlik, hukukun devlet kudretine atfettiği bir özelliktir.

Yaşanan süreçte millî devletlerin kaynağı olan modern egemenlik anlayışı, anayasalarda belirlenen esaslar çerçevesinde kullanılan bir yetki olarak kabul edilmektedir. Özellikle üniter devletlerde, tek bir egemenlik vardır ve bu, ancak Anayasa ile yetkilendirilmiş organlar eliyle kullanılır. Bu düşünce, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmezliği ilkesini de beraberinde getirir. Bu nedenle millî devletlerde, çok dilli, çok etnisiteli, çok bayraklı bir sosyal ve siyasal yapı veya birden fazla egemenliğin hükümranlığı gibi hâllerin kabulü mümkün değildir.

Ülkemizde son zamanlarda beliren “açılım” sürecini, egemenliğin modern görüntüsü açısından değerlendirdiğimizde, millî bütünlüğe yönelik bir taarruz olarak düşünmek mümkündür. Bu süreçte yaşananlar, iddiaların aksine, demokrasiye veya ülke barışına katkıdan çok ayrışmayı, parçalanmayı hazırlayacak adımlardır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, Anayasa’sında da belirtildiği gibi, egemen bir devlettir ve ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütündür; aksine fiil ve beyanlar, bu ülke insanına ihanettir. Bu hassasiyetler doğrultusunda hazırladığımız *Millî Egemenlik ve Cumhuriyet* dosya konulu sayımızda, değerli akademisyenlerimiz sorunu pek çok yönden aydınlattı.

Prof. Dr. Orhan Türkdoğan, “kimlik” kavramını ülkemizin sosyoekonomik ve kültürel boyutlarıyla değerlendirdi.

Doç Dr. Mustafa Özcan, siyasetin gündemindeki gelişmeleri, millî hâkimiyet noktasından yorumlayıp medyadaki konuyla ilgili beyanların tabansızlığını vurguladı. Özcan, Amerika’daki “eritme potası” tabirinin anlamına da dikkat çekti.

Ömer Çağrı Özdemir, ulus devlet eleştirileri sürecinde dile getirilen “federasyon” ve “çokkültürlülük” söylemlerinin çözüm oluşturmada doğurduğu sorunları “Qebec-Kanada Örneği” ile belirginleştirdi.

Prof. Dr. Abdurrahman Küçük, Türkiye’deki “irtica” iddialı suçlamaların kavram boyutunu, Cumhuriyetin ilanından günümüze gelene kadarki süreçte geçirdiği değişimi yorumladı.

Prof. Dr. Cemalettin Taşkıran, ülkemizdeki kimlik tartışmalarını, “millî bütünlük” anlayışı doğrultusunda değerlendirdi. Doç. Dr. Celalettin Yavuz da yazısında, “millî hâkimiyet”in “İstiklal Harbi ve Cumhuriyet”in “temel direği” olduğunu, tarihsel süreci dikkate alarak vurguladı.

Yrd. Doç. Dr. Hatice Mumyılmaz, “etnik kimlik, ulus ve vatandaşlık” kavramlarını, farklı söylemler ve tarihsel süreç içindeki gelişmelerle tanıttı.

Prof. Dr. Abdulkadir Yuvalı, “etnik kimlik”i, “millîlik” olgusu içinde ele alıp yorumladı.

Dr. Yağmur Çavuşoğlu, Cumhuriyetin 87. yılında, Mustafa Kemal Atatürk’ün *Nutuk*’unu yazıldığı günlerdeki heyecanla yeniden okumaya çalıştı.

Dr. İlhan Aksoy, “demokrasi” fikrinin ülkemizdeki çıkış noktasını belirginleştirip bu düşüncenin süreç içinde nasıl geliştirildiğinin izini sürdü.

Prof. Dr. E. Semih Yalçın ile Dr. Şarika Gedikli Berber, “millî kimlik” kavramı etrafında geliştirilen yorumları değerlendirip kavramın doğurduğu “etniklik” meselesinin Türkiye’de ne gibi sıkıntılara yol açtığını belirginleştirdi.

Düşünce Dünyasında Türkiz’in gelecek sayısında *Milliyetçilik* konusunun dosya olarak değerlendirileceğini duyurur, aydınlanmaya ve derin düşünmeye matuf emek ve çabalarımızın takdir edildiğini görmekten duyduğumuz memnuniyetimizi değerli okuyucularımıza bildiririz.